

MIRELA PODUȚ

7

Obiceiuri de Crăciun

În ziua de Crăciun, în Bistra, se practică un obicei asemănător cu strigarea peste sat de la români. După ce se iese de la biserică, oamenii se adună în fața bisericii unde se pune în scenă Vi-flaimul. *Mascații* de la Vi-flaim, cărora li se mai spune și *draci*, se pregătesc special pentru această sărbătoare. Ei fac niște anunțuri care în limba ucraineană se numesc *ohleșche* prin care ironizează sau critică ce s-a întâmplat în sat peste an. „Este așa un fel de tribunal al poporului. Mai direct, mai pe ocolite, se ating cam toate problemele din localitate, inclusiv politice, economice, de comportament. Tot felul de chestii din astea se ironizează acolo în public. De exemplu, când o fată a greșit față de un băiat se dă în public. Dacă cineva nu și-a arat și-o rămas nearat, acolo este criticat și adus la cunoștință; nu și-o cosit, s-o certat cineva, s-o îmbătat, s-o bătut...o făcut o greșală din asta. Și atunci de către acei mascați se dă în vileag ca să cunoască toată lumea...E un fel de glumă. Și atunci lumea râde și află toate cele care erau ascunse. Dacă cineva este supărat pe careva, și nu poate să-l critice altfel, se duce și spune la acei moși ca în ziua aceea să fie dezvăluită toată treaba. ”

(De la Coriniuc Dumitru, 54 ani, Bistra, 2008)

„Ceva se face și de Anul Nou în sensul ăsta că dacă sunt oameni certați, vecini sau așa, li se schimbă porțile între ei. Ieu poarta de la ăla și o duc la ăla ca să fie obligați să se adune, să-și aducă porțile unu la altu. La care se știe că sunt certați.”

(De la Maricec Nicolae, Bistra, 2008)

Mulțămim, mulțămim,
jupân gazdă
C-am ajuns Sfântu' Crăciun,
Cu pace, cu sănătate,
Cu iertăciuni de păcate
Și cu struț de busuioc,
Doamne, dă-i gazdii noroc
Și cu struț de nintă creață,
Doamne, dă-i gazdii viață
Și la tăți cât' is în casă
Și nouă de la fereastră.

Grup, Bicaz, 2004

8

Coborât-o, coborât,
Dumnezeu cu Petrea Sfânt,
Iisus, de nu să năștea,
Lumea iadului era.
Să vadă la fiecare,
Care ce credință are?
Dumnezău o văzut bine,
Că credință nu-i la nime,
Nu-i la mic și nu-i la mare,
Nu-i la-ntreaga adunare.
Vai, săracilor de voi,
Cum voi trimete război,
S-a bate fecior cu tată
Și s-a bate lumea toată
Și-apoi vi-ț aduce-aminte,
Că și-n ceri aveți părinte.

Nici colinda nu-i mai
multă,
Să trăia(scă) cine-o as-
cultă.
Noi colinda o-am gătat,
Sus la ceri o-am înălțat,
Gios la creștini o-am
lăsat.
S-agiungeți multe sări
Ca sara de ni asară
Și ziua de mâni.

De la Palaga Griguță, 62 de
ani, Bogdan Vodă, 2007

9

Coborât-o, coborât,
Îngerii Domnului Sfânt,
Oareunde pă pământ.
Iisus, de nu să năștea,
Lumea-a iadului era.
La nește păstori, pă
câmp.
Păstorii l-au întrebat:
- De unde sunteți mânați?
Noi suntem mânați, din
rai,
De la Maica Preacurată
Și umblăm din casă-n
casă,
Nime-n lume nu ne lasă,
Pă Domnu' Hristos să-l
nască,
Până joi de către sară,
Cu atâta osteneală,
S-o născut on Fiu fru-
mos,
Cu nume Domnu'
Cristos.
Tată lumea lui să-nchină,

În seara de Crăciun la comunitățile ucrainene din satele amintite se fac **12 feluri de mâncăruri de post**. Din hribe, mai ales, care sunt un aliment de bază la oamenii din această zonă, se face ciorbă de hribe și se pun pe masă hribe uscate și hribe murate. Se mai fac „sarmale de post, hrișcă, *peroh*e sau *colțunași* (Se face aluat din făină de grâu și puținii cartofi. Se taie cubulețe. Apoi se face umplutură cu ceva dulce sau o prună care se pune acolo fără sâmbure sau gem de prune, se închide și se pun la fiert. Apoi se scot și se fac cu pezmet). Se face *șufman* (...aluat din făină de grâu cu cartofi și se întind apoi se taie bucățele așa ca degetul de mari și tot așa se fierbe în apă și apoi se presară deasupra nucă sau mac), cozonac cu nucă și cu mac etc. „

(De la Coriniuc Dumitru, 54 ani, Bistra, 2008)

„Se fac 12 feluri de mâncare pentru că sunt 12 apostoli și 12 luni ale anului... Și mai era o pâine tradițională rotundă care se păstra de la Crăciun până la Anul Nou. Pâinea aceea se numea *vasilcec*, de la numele de Vasile probabil. Deci, în pâinea respectivă se punea lumânarea și se făceau încă așa trei gropițe în acea pâine. Într-una se punea într-un păhăruț ulei, într-o gropiță se punea grâu și într-una se punea vin. Pe urmă zice că din aluat, din grăunțele acelea..., cu uleiul s-au uns pe frunte și au băut din vinul acela.”

(De la Spivaliuc Ledia, 54 ani, Valea Vișelului, 2008)

În Zona Lăpuș, Suciul de Jos, de Crăciun, “când se colinda, erau și grupuri format'e din femei bătrâne. Io când eram de 10 anișori vin'eu finele mamei mele. Api vin'è așa și câte 10. Vin'eu a colinda, da numa femei, bărbații rămâneau acasă c-așt'eptau colindători. Nu put'ei să-ncui ușa înt-aceie nopt'e.

Colindau la fereastă câte o colindă, apoi intrau în casă și le servè cu sarmale, cu țuică, cu prăjitură.

Apoi să ducèu acasă.”

(De la Filip Valeria, 67 ani, Suciul de Jos, 2007)

“**Începând cu Postu Crăciunului**, feciorii prind’ e a-și face rând de fêt’ e. În fieșcare sară să aibă câte-o fată s-o ducă la **Verjâl**. Nu mètè fêt’ e separat, feciorii separat. Fieșcare mètè întâi cu pret’ inu, cu drăguțu. Dacă nu avè drăguț, cu neamuri, vecini, pret’ ini. Ș- api era 5 seri: 3 la Crăciun și 2 la Anu Nou. Deja trebuia să aibă 5 fete fieșcare fecior. Ș- apoi pot’ e că nu întra tot’ e fêt’ ile din sat. Da care era băieți mai buni duce și câte 2-3 fêt’ e- nt- o sară, să nu șadă acasă. Dacă nu t’ e chema nime, șid’ eî acasă.

Verjălu să face la cămin. Da mai- naint’ e- n căs’, în două căs’, că- ntr- o casă nu mètè, un grup în partea de jos a satului și unu în partea de sus a satului.

Oamenii căsătoriți își făcèu aparte, la Bobotează. Atunci era “jocu însurătoilor”, așa să zăce. Să strânjău 10-15 păret’ i și căutau o casă, muzicanț. Să strânjău în zua de Bobot’ ează, da pă când era sară. Să duce mâncare și băutură. Femeile duceu prăjătură, bărbați duceu țuică și mai în capăt (în ultima vreme) duceu mâncare. Să făcè mâncare: supă, carne cu cartofi și sarmale sau gălușt’ e, cum să zăce pă la noi. Să pregătè acolo la casa unde să făcè Verjălu.

Feciorii când jucau și strâgau. Altu- și hulè (ocăra) pret’ ina, altu și- o iubè. La Verjâl, strâgau numa feciorii sau omu însurat. Fêt’ ile sau femeile mai în vârstă nu strâgau. “

(De la Filip Valeria, 67 ani, Suciul de Jos, 2007)

Numai jidovii- l îngână.
Jidovi, neam afurisât,
Nu vă privea(scă) Domnu’
Sfânt,
Nici în rai, nici pă
pământ.
Noi colinda- o- am gătat,
Sus, la cer o- am înălțat,
Jos pă pământ o- am lăsat.

De la Palaga Griguță, 62 de ani, Bogdan Vodă, 2007

10

Ce sară- i și asta sară,
Asta- i sara lui Crăciun,
S- o născut on siuț Sfânt,
Oareunde pă pământ.
Jidovii l- o d- auzât,
După el s- o năturnit.
Maica- n brață l- o luat,
La pădure- o alegeat.
Pe unde cu el mergea,
Ciungi uscaț înverdza,
Izvoară săci izvorea.
Numa- acolo că l- o dus,
La Râu’ lu Iordan
Și- acolo l- o botezat,
Bobotează că- l botează
Sân Văsâi îl țane- n brață.
Mândru nume i- o aflat,
Iisus Hristos împărat.
Să sii, gazdă, văsălos,
C- ai ajuns Crăciun frumos
Și găzdoaia vesăloasă,
Pă la asta zî frumoasă.

De la Ileana Roman, 81 de ani, Bârsana, 1992